

**MADANIYAT, BILIM VA JASORAT: CHEKKA HUDUDLARDA
IQTISODIY O'SISHNI BOSHLASH FORMULASI**

Baxromova Indira Azizjon qizi

Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot yo'nalishi 1-kurs talabasi

baxromovaindira@gmail.com

G'ulomova Gulasal Azizjonovna

Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot yo'nalishi 1-kurs talabasi

Axmedov O'tkirjon Aloviddin o'g'li

Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot kafedrasi o'qituvchisi

ANOTATSIYA:

Mazkur maqolada chekka hududlarda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda madaniy dunyoqarash, bilim olish va tavakkalchilik madaniyatining o'rni tahlil qilinadi. Muallif startaplar va innovatsion fikrlash orqali ushbu hududlarda qanday ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar amalga oshirilishi mumkinligini ochib beradi. Maqolada global madaniyatlarni o'rganish, zamonaviy bilimlarni egallash va psixologik to'siqlardan chiqib ketish orqali chekka hududlar uchun yangi imkoniyatlar ochilishi haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, amaliy takliflar va strategik yondashuvlar orqali mahalliy yoshlarni startap ekotizimiga jalb etish yo'llari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: chekka hududlar, startap, bilim, tavakkalchilik, dunyoqarash, iqtisodiy rivojlanish, innovatsiya, madaniyat, yoshlar, ta'lim, startap ekotizimi, motivatsiya, psixologik to'siqlar

ANNOTATION

This article analyzes the role of cultural mindset, education, and risk-taking culture in promoting economic growth in remote areas. The author explores how social and economic transformations can be achieved in these regions through startups and innovative thinking. The article discusses how studying global cultures, acquiring modern knowledge, and overcoming psychological barriers can open new opportunities for remote regions. It also presents practical proposals and strategic approaches to engage local youth in the startup ecosystem.

Keywords: *remote areas, startup, knowledge, risk-taking, mindset, economic development, innovation, culture, youth, education, startup ecosystem, motivation, psychological barriers*

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируется роль культурного мировоззрения, получения знаний и культуры риска в обеспечении экономического роста в отдалённых регионах. Автор раскрывает, как с помощью стартапов и инновационного мышления могут быть реализованы социально-экономические преобразования в этих районах. В статье рассматривается, как изучение глобальных культур, освоение современных знаний и преодоление психологических барьеров открывают новые возможности для отдалённых территорий. Также представлены практические предложения и стратегические подходы к вовлечению местной молодежи в стартап-экосистему.

Ключевые слова: *отдалённые регионы, стартап, знания, риск, мировоззрение, экономическое развитие, инновации, культура, молодёжь, образование, стартап-экосистема, мотивация, психологические барьеры*

KIRISH

Zamonaviy dunyo tobora tez o'zgarib bormoqda. Innovatsiya, texnologiya va kreativ fikrlash bugungi kunda har bir jamiyatning taraqqiyot yo'lini belgilab bermoqda. Ammo bu jarayonda chekka hududlar ko'pincha ortda qolmoqda — nafaqat infratuzilma, balki tafakkur, dunyoqarash va imkoniyat jihatidan ham. Aslida esa har bir hudud — bu yashirin imkoniyatlar manbai. Uni ochish uchun esa birinchi navbatda — **bilim, madaniyat** va **jasorat** kerak.

Bilim — insonni cheklovlardan chiqaradi, madaniyat — unga o'zga fikrni tushunish imkonini beradi, jasorat esa — harakatga undaydi. Ayniqsa startaplar kabi yangilikka asoslangan tashabbuslarda bu uchlik juda muhim. Chekka hudud yoshlari o'zgarishni xohlaydi, lekin ko'pincha bunga qanday erishishni bilmaydi yoki imkoniyat yo'qligiga ishonadi. Ammo asl imkoniyat — bu insonning ichida. Uni faollashtirish uchun ta'lim, ruhiy qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy madaniyat muhitini shakllantirish lozim.

Ushbu maqolada biz chekka hududlarda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda bilim, madaniy dunyoqarash va tavakkalchilik madaniyatining o'rnini tahlil qilamiz. Shuningdek, qanday qilib startaplar orqali yangi imkoniyatlar yaratish mumkinligi haqida amaliy takliflar bilan bo'lishamiz.

ADABIYOTLAR TAHLILI

So'nggi yillarda innovatsion rivojlanish va startaplarning iqtisodiyotdagi o'rni bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borildi. Xususan, **bilim va ta'lim** iqtisodiy o'sishning asosiy omillari sifatida tan olinadi (Schumpeter, 1934; Becker, 1964). Ta'lim imkoniyatlari cheklangan hududlarda esa iqtisodiy faollik past bo'lishi ko'rsatildi (Todaro, 1997). Shuningdek, innovatsion g'oyalar va startaplar rivojlanishi uchun kengroq **madaniyat va dunyoqarash** muhim omil ekani qayd etilgan (Florida, 2002; Hofstede, 2001).

Tavakkalchilik madaniyati (risk-taking culture) esa startap ekotizimining yuragi hisoblanib, muvaffaqiyatli tadbirkorlar uchun zarur psixologik xususiyat sifatida ta'kidlanadi (McMullen & Shepherd, 2006). Chekka hududlarda esa bu

madaniyat hali shakllanmaganligi tufayli ko'plab yoshlar imkoniyatlarini to'liq amalga oshira olmaydi (Autio et al., 2014).

Shu bilan birga, dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'limga onlayn kirish, mentorlik dasturlari va grantlar yordamida startaplar rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratish mumkin (Nambisan, 2017). Rivojlanayotgan mamlakatlarda bu yondashuvlar chekka hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarga katta turtki beradi (World Bank Reports, 2020).

O'zbekiston kontekstida ham ta'lim va startaplarni qo'llab-quvvatlash siyosati oxirgi yillarda kuchaymoqda, biroq chekka hududlarda bu sohada hali ko'p ishlar qilish talab etiladi (Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti, 2022).

TADQIQOT VA METODOLOGIYA

Ushbu maqola sifatida tahliliy va tavsifiy metodlardan foydalanilgan. Tadqiqotda mavjud adabiyotlar, amaliy misollar, statistika va so'rovnoma natijalari asosida chekka hududlarning iqtisodiy holati, ta'lim imkoniyatlari va startap muhitining mavjudligi o'rganildi. Shuningdek, O'zbekiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar tajribalaridan foydalanildi. Maqola mazmuni startaplarni rivojlantirishda bilim, madaniyat va tavakkalchilik omillarining o'zaro ta'sirini yoritishga qaratilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki:

- Chekka hududlarda ta'lim resurslarining cheklanganligi yoshlarning startap va innovatsiyalarga bo'lgan qiziqishini pasaytiradi.
- Madaniyat va dunyoqarashning torligi yangi g'oyalar va tashabbuslarni cheklaydi, bu esa iqtisodiy o'sishga to'siq bo'ladi.
- Tavakkal qilish madaniyati rivojlanmaganligi sababli, ko'plab potentsial startapchilar o'z g'oyalarini amalga oshirishdan cho'chiydi.
- Ammo onlayn ta'lim, mentorlik va grantlar kabi tashabbuslar chekka hudud yoshlari orasida startap madaniyatini shakllantirishga yordam bermoqda.

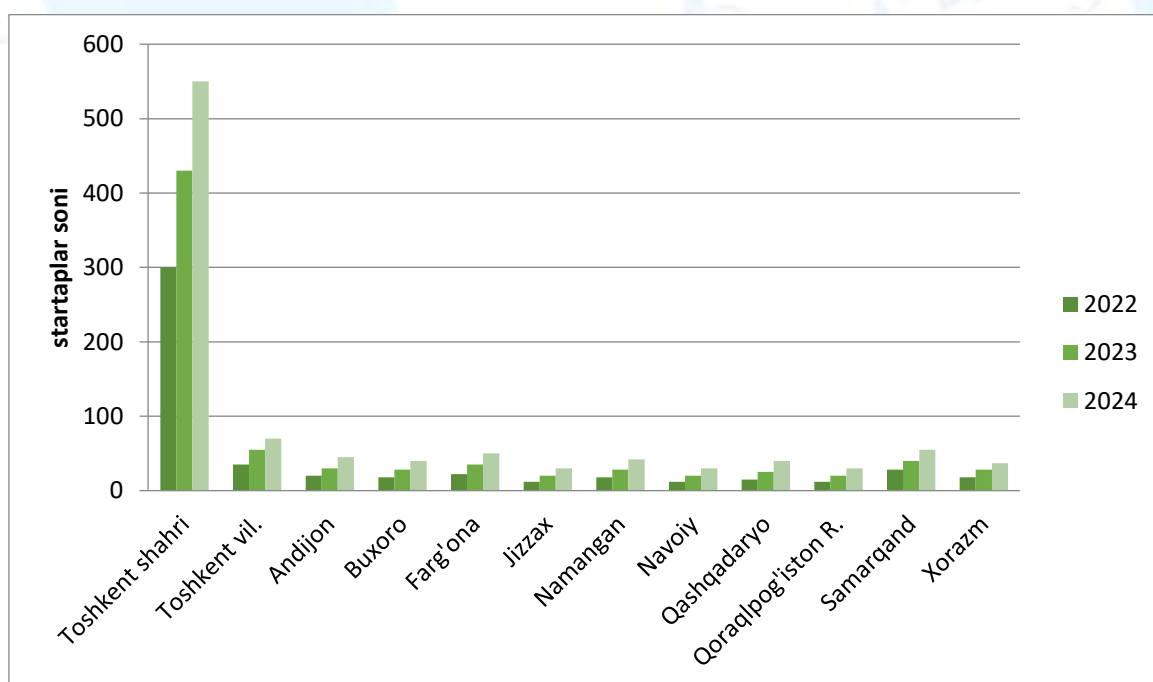
- Real misollar orqali ko'rsatildi: innovatsion fikrlash va qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lganda, chekka hududlarda ham muvaffaqiyatli startaplar paydo bo'lmoqda.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, chekka hududlarda iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun ta'lim tizimini rivojlantirish, madaniyat va dunyoqarashni kengaytirish hamda tavakkalchilik madaniyatini shakllantirish zarur. Startaplar — bu nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy o'zgarishlarni ham ta'minlovchi vosita hisoblanadi. Ushbu jarayonlarni qo'llab-quvvatlash uchun:

- Davlat va xususiy sektor hamkorligi kuchaytirilishi,
- Yoshlarni bilim olishga rag'batlantirish va global tajriba bilan tanishtirish,
- Tavakkal qilishga tayyorlikni oshirish uchun mentorlik va psixologik qo'llab-quvvatlash tizimlari joriy etilishi,
- Moliya va infratuzilma resurslarini kengaytirish lozim.

Shu tarzda chekka hududlarning iqtisodiy va ijtimoiy faolligi oshadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va startaplar orqali barqaror rivojlanishga erishish mumkin.

O'ZBEKISTONDAGI STARTAP LOYIHALARI SONI (TAXMINIY)

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada chekka hududlarda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda bilim, madaniyat va tavakkalchilik madaniyatining o'rni tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, startaplarning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun avvalo ta'lim tizimini takomillashtirish, yoshlarning dunyoqarashini kengaytirish va tavakkal qilishga tayyorligini oshirish zarur. Chekka hududlarda mavjud cheklovlarga qaramay, zamonaviy onlayn ta'lim imkoniyatlari, mentorlik dasturlari va moliyaviy qo'llab-quvvatlash startap muhitini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, madaniyat va psixologik muhitni o'zgartirish, qo'rquv va xatolardan qo'rqmaslik madaniyatini rivojlantirish orqali chekka hudud yoshlari o'z imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishi mumkinligi aniqlangan. Startaplar esa nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy rivojlanish vositasi sifatida xizmat qiladi.

Takliflar:

1. **Ta'lim tizimini rivojlantirish:** Chekka hududlarda sifatli ta'lim va onlayn o'quv kurslarini kengaytirish, STEM fanlariga e'tibor qaratish.
2. **Madaniy almashinuvni rag'batlantirish:** Yoshlarni global madaniyatlar va innovatsion tajribalar bilan tanishtirish uchun madaniy va ta'lim dasturlarini tashkil etish.
3. **Tavakkal qilish madaniyatini shakllantirish:** Mentorlik dasturlari, startap inkubatorlari va psixologik qo'llab-quvvatlash tizimlarini joriy etish.
4. **Moliyaviy yordam:** Yosh startapchilarga mikrocreditlar, grantlar va subsidiyalar berish orqali moliyaviy to'siqlarni kamaytirish.
5. **Jamoatchilik va davlat hamkorligi:** Startaplarni rivojlantirish bo'yicha milliy va mahalliy dasturlar ishlab chiqish va amalga oshirish.

Ushbu takliflar amalga oshirilsa, chekka hududlarda iqtisodiy faollik oshadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va barqaror rivojlanishga erishish imkoniyati oshadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Becker, G. S. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.
2. Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class*. Basic Books.
3. Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*. Sage Publications.
4. McMullen, J. S., & Shepherd, D. A. (2006). Encouraging consensus-challenging research in universities. *Journal of Management Studies*, 43(8), 1821–1840.
5. Nambisan, S. (2017). Digital Entrepreneurship: Toward a Digital Technology Perspective of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(6), 1029–1055.
6. Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press.
7. Todaro, M. P. (1997). *Economic Development* (7th ed.). Addison-Wesley.
8. Autio, E., Kenney, M., Mustar, P., Siegel, D., & Wright, M. (2014). Entrepreneurial innovation: The importance of context. *Research Policy*, 43(7), 1097-1108.
9. World Bank. (2020). *World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. Washington, DC: World Bank.
10. Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti. (2022). *O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishi va startup ekotizimi*. Toshkent.